આપણાં તમામ કાર્યોના રેકર્ડની ચોકસાઈ અને સચ્ચાઈને જોઈને આપણે આશ્ચર્યચકિત થઈ જઈશું, કેમકે તે વખતે લાંબા સમયથી ભૂલાઈ ગયેલ તમામ બાબતો આપણને યાદ દેવડાવવામાં આવશે. અલ્લાહ ફરમાવે છે :

‘‘અલ્લાહે (તેમનું કર્યું-કરાવ્યું બધું) ગણ-ગણીને રાખ્યું છે, અને તેઓ તેને ભૂલી ગયા છે, અને અલ્લાહ દરેક વસ્તુનો સાક્ષી છે.’’ (કુર્આન, ૫૮:૬)

આ બાબતે આપણે જ્યારે ઊંડો વિચાર કરીશું તો એ જાણીને કે - બધું જ આપણા વિરુદ્ધમાં નોંધાવાનું છે અને અલ્લાહ સમક્ષ ન્યાયના દિવસે ખુલી જવાનું છે - આપણે કોઈપણ પાપ-કર્મ કરતાં શરમ અનુભવીશું.

તેમને ફરીથી જીવતા કરીને ઊભા કરવાના અને ન્યાય કરવાના અલ્લાહના સામર્થ્ય અંગે જે લોકો સંદેહ કરે છે, એવા અશ્રદ્ધાળુઓ અંગે અલ્લાહ કહે છે :

‘‘અને તેણે અમારી ઠેકડી ઉડાવી અને પોતાના સર્જનને ભૂલી ગયો. કહે છે : ‘ કોણ હાડકાઓમાં પ્રાણ ફૂંકશે, જ્યારે કે જીર્ણ-ક્ષીણ થઈ ગયા હશે ?’ કહી દો - તેમાં એ જ પ્રાણ ફૂંકશે જેણે પહેલી વાર પેદા કર્યા હતા. તે તો સર્જનનું પ્રત્યેક કાર્ય જાણે છે.’’ (કુર્આન, ૩૬:૭૮-૭૯)

સ્વર્ગ અને નર્ક

જે લોકો એક માત્ર અલ્લાહને જ પૂજ્ય માને છે અને સત્કર્મો કરે છે, તેમને સ્વર્ગથી પુરસ્કૃત કરવામાં આવશે.

> ‘‘નિ:શંક, સ્વર્ગવાળાં લોકો આજે આનંદમાં મગ્ન છે. તેઓ અને તેમની પત્નીઓ ઘટાદાર છાંયડાઓમાં છે, આસનો પર તકિયા લગાવીને, દરેક પ્રકારની લિજ્જતવાળી-સ્વાદિષ્ટ વસ્તુઓ ખાવા-પીવા માટે તેમના માટે ત્યાં હાજર છે, જે કંઇ તેઓ માગે તેમના માટે હાજર છે...’’ (કુર્આન, ૩૬:૫૫-૫૭)

પયગંબર હઝરત મુહમ્મદ (સલ્લ.) કહે છે કે, અલ્લાહે ફરમાવ્યું : ‘‘મેં મારા સદાચારી બંદાઓ માટે એવી સુંદર વસ્તુ બનાવી છે, જેને ન કોઈ આંખોએ જોઈ, ન કોઈ કાનોએ સાંભળી અને ન કોઈ માણસના હૃદયમાં તેનો ખ્યાલ આવ્યો...’’ (બુખારી, મુસ્લિમ)

જે લોકો અલ્લાહના એક હોવાનો અને તેની અદ્વિતીયતાનો ઈન્કાર કરે છે તેમના માટે જ આ વિરોધાભાસી કથન છે, તેમને કહેવામાં આવશે :

‘‘આ એ જ નર્ક છે જેની તમને ધમકી આપવામાં આવી રહી છે. જે ઈન્કાર તમે કરી રહ્યા છો, તેના બદલામાં આજે તેમાં દાખલ થઈ જાઓ.’’ (કુર્આન, ૩૬:૬૩-૬૪)

અશ્રદ્ધાળુઓ માટે ખરાબમાં ખરાબ સજા છે :

‘‘વાસ્તવમાં નર્ક એક ફેસલો છે, વિદ્રોહીઓનું ઠેકાણું. હકીકત એ છે કે તેમાં તેઓ મુદ્દતો સુધી પડ્યા રહેશે. તેમાં ન તેઓ કોઈ ઠંડકની મજા માણી શકશે, ન પીવાલાયક કોઈ વસ્તુની. કંઈ મળશે તો કેવળ ગરમ પાણી અને જખમોનું ધોવાણ. તેમના કૃત્યોનો પૂરેપૂરો બદલો. તેઓ કોઈ હિસાબ-કિતાબની અપેક્ષા રાખતા નહોતા અને અમારી આયતોને તેમણે તદ્દન ખોટી ઠેરવી દીધી હતી, અને સ્થિતિ એ હતી કે અમે દરેક વસ્તુ ગણી-ગણીને લખી રાખી હતી. હવે ચાખો સ્વાદ ! અમે તમારા માટે યાતના સિવાય કોઈ વસ્તુમાં કદાપિ વધારો નહીં કરીએ.’’ (કુર્આન, ૭૮:૨૧-૩૦)

સમાપન

‘‘હે મનુષ્ય ! કઈ વસ્તુએ તને પોતાના પરમ્ કૃપાળુ પ્રભુ વિશે ધોખામાં નાખી રાખ્યો છે ? જેણે તને તારું રૂપ આપ્યું, તને નખશિખથી દુરસ્ત બનાવ્યો, અને તને સંતુલન પ્રદાન કર્યું. જે રૂપમાં ઈચ્છ્યો તેણે તને જોડીને તૈયાર કર્યો. કદાપિ નહીં, બલ્કે તમે બદલાના દિવસ (ન્યાયના દિવસ)ને ખોટો ઠેરવો છો.’

(કુર્આન, ૮૨:૬-૯)

મૃત્યુ અનિવાર્ય છે. આપણા જીવનનો ઉદ્દેશ્ય કેવળ એક અલ્લાહની પૂજા અને બંદગી કરવી, સત્કર્મો કરવા અને જે કંઈ વસ્તુની મનાઈ કરવામાં આવી છે તેને છોડી દેવાનો છે. આપણે વર્તમાન લોકમાં કરેલ કાર્યોના આધારે આપણા ભાવિનો નિર્ણય લેવાશે, તેથી સ્વર્ગમાં આપણું અનંત સ્થાન નિશ્ચિત કરવા માટે આ ધરતી ઉપર મળતી તકોનો આપણે ભરપૂર ઉપયોગ કરવો જોઈએ, જો તે આપણે ગુમાવી દઈશું તો આપણી જાતને શાશ્વત નર્કની સજાને પાત્ર ઠરાવી લઈશું.

> ‘‘નિ શંક, સદાચારી લોકો આનંદમાં હશે અને દુરાચારી લોકો નર્કમાં જશે.’’ (કુર્આન, ૮૨:૧૩-૧૪)

ISA GUJARAT

ઈસ્લામી સાહિત્ય એકેડેમી (ગુજરાત)

૨, ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર, જુમસન ચેમ્બર્સ, અરબ મસ્જિદ પાછળ,
પથ્થર કુવા પેટ્રોલ પંપ સામે, રીલીફ રોડ, અહમદઆબાદ - ૩૮૦૦૦૧
ફોન : ૦૭૯ - ૨૫૫૦૯૯૬૩ મો. : ૯૩૭૭ ૧૧૧ ૦૩૩
website : www.islamisahitya.com / email : islamisahitya@gmail.com
આ પેમ્પલેટ અંગ્રેજીમાં www.iisna.com/pamphlets/ પર મળશે.

મૃત્યુ અને પરલોકનું જીવન

ઇસ્લામી દ્રષ્ટ્રીકોણ

“દરેક જીવે મૃત્યુનો સ્વાદ ચાખવાનો છે.”
(કુર્આન, ૨૯:૫૭)

શું તમે પરલોકના જીવનની સરખામણીમાં દુનિયાનું જીવન પસંદ કરો છો ?
(કુર્આન - ૯ : ૩૮)

ઈસ્લામની મૂળભૂત શિક્ષાને જાણો...

પરમસત્યને ઓળખો
હૃદયના દ્વાર ખોલો

મૃત્યુ નજીક છે...

''તમે જ્યાં પણ હશો, મૃત્યુ તો તમને આવીને જ રહેશે; ચાહે તમે મજબૂત કિલ્લાઓમાં જ કેમ ન હોવ ! કુર્આન - ૪:૭૮

મૃત્યુ એવી વાસ્તવિકતા છે, જેનાથી કોઈ ભાગી શકતું નથી. દરરોજ, પ્રત્યેક કલાકે અને દરેક મિનિટે તે વધારે-ને-વધારે નજીક આવતું રહે છે. CIA's The World Fact Book 2007 અનુસાર વિશ્વમાં પ્રતિ સેકંડે બે વ્યક્તિઓ મૃત્યુને ભેટે છે. અર્થાત્, દર વર્ષે ૫.૭૯ કરોડ (૫૭.૯ Million) લોકો મૃત્યુ પામે છે ! દરેક વ્યક્તિએ ટાળી ન શકાય તેવા આ ભાગ્યના ભોગ બનવાનું છે; ચાહે તેની વય, તેનું સ્વાસ્થ્ય, તેનું પશ્ચાદ, તેની સામાજિક સ્થિતિ અને પ્રતિષ્ઠા ગમે તે કેમ ન હોય !

ક્યાં ગયા એ રાજાઓ, ધનવાનો અને એ લોકો જેમને પોતાની શક્તિ અને સામર્થ્ય પર ગર્વ હતો ? ક્યાં છે એ લોકો જેઓ પોતાના સૌંદર્ય, પોતાની ખ્યાતિ અને પોતાની બુદ્ધિ ઉપર અભિમાન કરતા હતા ?

મૃત્યુ – એક વાસ્તવિકતા

મૃત્યુ એ કોઈ અચાનક આવેલું મોટું સંકટ કે દુર્ઘટના નથી, બલ્કે એક જગતમાંથી બીજા જગતમાં જવાની ઘટના છે. તેનો પ્રભાવ આપણા ઉપર પડવો જોઈએ અને આપણે આપણા જીવનના ઉદ્દેશ્ય અને મૃત્યુ પછી આપણું શું થશે તે અંગે વિચારવું જોઈએ.

અલ્લાહે (ઈશ્વરે) કુર્આનમાં આપણને કહ્યું છે કે તેણે કેવળ તેની બંદગી અને ઉપાસના માટે આપણા-સૌનું સર્જન કર્યું છે, અને એટલા માટે જ તેણે આલોકના આ જીવનને એક પરીક્ષા બનાવી છે કે કોણ આ હેતુને સિદ્ધ કરે છે :

''મેં જિન્નાતો અને મનુષ્યોને આના સિવાય બીજા કોઈ કામ માટે પેદા કર્યા નથી કે તેઓ મારી બંદગી (ઉપાસના) કરે.'' (કુર્આન, ૫૧:૫૬)

જીવન અને મૃત્યુના સર્જનનો હેતુ શું છે તે અંગે પણ ઈશ્વર આપણને સૂચિત કરે છે :

''અલ્લાહ, જેણે મૃત્યુ અને જીવનનું સર્જન કર્યું, જેથી તમને લોકોને અજમાવી જુએ કે તમારામાંથી કોણ સારા કર્મ કરનાર છે.'' (કુર્આન, ૬૭:૨)

કોઈ વ્યક્તિ કેવળ અંતિમ ક્રિયાનું બીલ અગાઉથી ચૂકવીને કે કોફિનની ખરીદી અગાઉથી કરીને મૃત્યુની તૈયારી નથી કરતો, બલ્કે તેની તૈયારી માટે તેણે જીવનના ઉદ્દેશ્યને પરિપૂર્ણ કરવો પડશે, અર્થાત્ – માત્ર એક ઈશ્વરની ઉપાસના કરવી પડશે, તેનું આજ્ઞાપાલન કરવું પડશે અને સત્કર્મો કરવા પડશે. ઈસ્લામમાં ઉપાસના કે બંદગીની ધારણા વ્યાપક અને સર્વગ્રાહી છે. તે કેવળ પૂજા-અર્ચના કે પ્રાર્થના સુધી સીમિત નથી. વાસ્તવમાં, એવું કોઈપણ કાર્ય જે અલ્લાહની પ્રસન્નતા માટે કરવામાં આવે તે બંદગી છે, અને આવા વ્યક્તિને તેનો ઉત્તમ બદલો મળશે.

મૃત્યુની ઘડી

''પ્રત્યેક મનુષ્યએ એ જોવું જોઈએ કે તેણે કાલ માટે શું મોકલ્યું છે ?'' (કુર્આન, ૫૯:૧૮)

દરરોજ આપણે મૃત્યુની ઘટનાઓને જોઈએ છીએ. આપણે એવું સમજીએ છીએ કે વ્યક્તિ દુઃખ-દર્દની પીડા કે હિંસા વગર મૃત્યુ પામે તો એ શાંતિપૂર્ણ મૃત્યુ છે. પરંતુ હંમેશા એવું બનતું નથી. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ મૃત્યુ પામે છે, તો તેનો આત્મા શરીરને છોડીને ચાલ્યો જાય છે, અને તેથી શરીરની ભૌતિક ઉપસ્થિતિ આત્માની સ્થિતિને દર્શાવી શકતી નથી. આત્માની શાંતિ કે અશાંત અવસ્થાનો આધાર મૃત્યુ પામનાર વ્યક્તિ જીવનના હેતુને કેટલી સારી રીતે પૂરો કર્યો તેના ઉપર છે, મૃત્યુના કારણ સાથે તેનો જરા પણ સંબંધ નથી.

આપણે બે વ્યક્તિઓનું ઉદાહરણ લઈએ, જેમની પાસે એક એવા સ્થળની એક જ તરફની ટિકિટ છે, જ્યાં તેઓ અગાઉ કદી ગયા નથી. એમાંથી એક વ્યક્તિ તે સ્થળની ભાષા, સભ્યતા અને રીત-રસમોનો અભ્યાસ કરે છે. તે ત્યાંનું ચલણી નાણું લે છે અને જરૂરી રસીઓ પણ મૂકાવડાવી દે છે, અને જ્યારે મુસાફરીનો સમય આવે છે તો તે કોઈપણ પ્રકારની મુશ્કેલી વિના પહોંચી જાય છે. તે સુરક્ષિત અને સંતુષ્ટ છે, કેમકે તેણે તૈયારી માટે સમય કાઢ્યો હોય છે.

તેનાથી વિપરીત, બીજો વ્યક્તિ પોતાની તૈયારીઓની બાબતમાં બેદરકાર છે, અને વિદાયની ઘડી આવી પહોંચે છે ત્યાં સુધી પોતાની મસ્તીમાં રહે છે. એક અપરિચિત મુકામે જ્યારે તે પહોંચે છે, તો તે ગભરાય છે અને મૂંઝાય છે. પોતાની પૂર્વતૈયારીના અભાવે તેને દુર્ભાગ્યનો ભોગ બનવું પડે છે. પરિણામે પોતે જે વસ્તુઓ સાથે લઈને ગયો હોય છે તેનો કશો અર્થ રહેતો નથી.

આવા બેદરકાર અને ગાફેલ વ્યક્તિ વિશે ઈશ્વર કુર્આનમાં ફરમાવે છે :

"(તેઓ ગફલતમાં રહે છે) ત્યાં સુધી કે જ્યારે તેમનામાંથી કોઈનું મૃત્યુ આવે છે તો તે કહે છે કે : હે મારા માલિક ! મને (ફરી દુનિયામાં) પાછો મોકલી દે, કદાચ હું તેમાં સારા કર્મો કરું જે હું છોડીને આવ્યો છું.' કદાપિ નહીં, આ તો એક (વ્યર્થ) વાત છે જે તે કહી રહ્યો છે..." (કુર્આન, ૨૩:૯૯-૧૦૦)

જે લોકો નર્કના હવાલે થયા છે તેમના વિશે પણ વિચારવા જેવું છે, જ્યારે પૂછવામાં આવશે કે તમને અહીં કઈ વસ્તુ લઈ આવી ?

"...પૂછશે ગુનેગારોથી, 'કઈ વસ્તુ તમને નર્કમાં લઈ આવી ?' તેઓ કહેશે કે અમે નમાઝ પઢનારાઓમાંથી નહોતા, અને અમે ગરીબોને ભોજન કરાવતા નહોતા અને અશિષ્ટ અને નિરર્થક વાતો કરનારાઓની સાથે અમે પણ એમાં જ લાગેલા રહેતા હતા, અને અમે બદલાના દિવસ (ન્યાયના દિવસ)ને જૂઠો ઠેરવતા હતા, ત્યાં સુધી કે મૃત્યુનો દિવસ આવી ગયો, જે નિશ્ચિત છે." (કુર્આન, ૭૪:૪૦-૪૭)

આપણા બધાનો મૃત્યુને મળવાનો સમય નિશ્ચિત છે, અને આપણે-સૌ તે અજાણી મંજિલ તરફ કૂચ કરી રહ્યા છીએ. પૂછો પોતાની જાતને - શું તું તેના માટે તૈયાર છે ?

જીવનનો ઉદ્દેશ્ય

જીવન એક પરીક્ષા છે, જેનો અંત મૃત્યુ છે, પરંતુ તે કોઈના અસ્તિત્વનો અંત નથી. જ્યારે મૃત્યુ આવી જાય છે, સારા કર્મો કરવાની તક સમાપ્ત થઈ જાય છે. ત્યારે પસ્તાવા માટે ખૂબ મોડું થઈ ગયું હશે. આપણે આપણાં આ જીવનમાં જે કંઈ આસ્થાઓ, ધારણાઓ તેમજ કાર્યો કરીએ છીએ સંપૂર્ણપણે તેના જ આધારે આપણું ભાવિ નક્કી થશે. માણસનું જીવન બે ભાગોમાં વહેંચાયેલું છે : આ દુનિયાનો ટૂંકો મુકામ અને પરલોકનું શાશ્વત જીવન. કોઈપણ સમજદાર વ્યક્તિ નિષ્કર્ષ કાઢી લેશે કે દુનિયાના અલ્પકાલીન સુખ કરતાં પરલોકનો શાશ્વત આનંદ વધારે લાભદાયક છે.

''તો શું તમે એવું સમજી લીધું છે કે અમે તમને વ્યર્થ પેદા કર્યા છે અને એ કે તમારે અમારા તરફ પાછા ફરવાનું જ નથી ?'' (કુર્આન, ૨૩:૧૧૫)

અલ્લાહે માનવીઓનું સર્જન કર્યું અને પસંદગીની સ્વતંત્રતા આપીને આપણા કર્મો માટે આપણને ઉત્તરદાયી બનાવ્યા, અને ભલાઈ અને બૂરાઈ તથા સાચા-ખોટાને ઓળખવાની સમજ આપી. જો મૃત્યુ પછી જીવન ન હોય, જેમાં સત્કર્મો કરનારાઓને ઈનામ અને દુષ્કર્મો કરનારાઓને સજા આપવામાં આવે, તો અલ્લાહના પૂર્ણ અને તદ્દન ન્યાયનું ખંડન થાય છે.

તેથી ન્યાયની અબાધિત માગણી છે કે ન્યાયનો એક એવો દિવસ હોવો જોઈએ, જે દિવસે પ્રત્યેક આત્માએ પોતાનો હિસાબ-કિતાબ આપવાનો હોય.

"શું અમે આજ્ઞાંકિતો સાથે અપરાધીઓ જેવું વલણ કરીશું ? તમને શું થઈ ગયું છે, તમે કેવા નિર્ણયો કરો છો ? શું તમારા પાસે કોઈ (આકાશી) પુસ્તક છે જેમાં તમે વાંચો છો કે તેમાં તમારા માટે એ બધું છે, જેને તમે પસંદ કરો છો ?'' (કુર્આન, ૬૮:૩૫-૩૯)

ન્યાયનો દિવસ

દરેક વ્યક્તિએ જીવનમાં કરેલાં કાર્યોની ચોકસાઈપૂર્વક નોંધ કરવામાં આવે છે અને તેને સુરક્ષિત રાખવામાં આવે છે, જેમકે અલ્લાહ ફરમાવે :

''અને કાર્ય-નોંધ જ્યારે ખુલ્લી મૂકવામાં આવશે તો ગુનેગારોને જોશો કે જે કંઈ તેમાં હશે તેનાથી ડરી રહ્યા છે. એ કહી રહ્યા છે કે, 'હાય, અમારું દુર્ભાગ્ય ! આ કેવું પુસ્તક છે કે તે ન કોઈ નાની વસ્તુ છોડે છે, ન મોટી; બલ્કે બધું જ તેણે પોતાના અંદર સમાવી લીધું છે.' જે કંઈ તેમણે કર્યું હશે બધું જ ત્યાં જોશે. તમારો પ્રભુ-પાલનહાર કોઈના ઉપર અત્યાચાર નહીં કરે.'' (કુર્આન, ૧૮:૪૯)

''મૃત્યુ, જેનાથી તમે ભાગો છો, તે તો તમને આવીને જ રહેશે. પછી તમે તેના તરફ પાછા ફેરવવામાં આવશો જે છૂપા અને જાહેર બધાને જાણવાવાળો છે, અને તે તમને બતાવી દેશે, જે કંઈ તમે કરતા રહ્યા છો.'' (કુર્આન, ૨૩:૧૧૫)